

Trencar / rompre

(ALDC, II, 371. *S'ha trencat un got*)

Trencar és mot preromà, probablement cèltic (< *TRENKO ‘tallo, destrueixo’), que també ha donat l'oc. *trencar* i el fr. *trancher*; sembla que s'han de descartar altres propostes etimològiques com la de TRUNCARE ‘tallar el tronc’ o *TRINICARE ‘fer tres’. És un verb estès pràcticament per tot el territori, amb alguna variant fonètica (*trincan* 4, 7, 11 en parlars rossellonesos) o morfològica (*trencau* ‘trencat’ 87, 94, 100); en alguns parlars peninsulars i baleàrics conviu amb *rompre* (< llat. RŪMPERE), que predomina en aquests darrers, on el participi *r[o]mput* alterna amb *r[ə]mput* (veg. *f[ə]tut* ‘fotut’, *j[ə]ntures* ‘juntures’, *p[ə]ruc* ‘poruc’), per dissimilació de la /u/ tònica següent i una tendència a la centralització de la [o] àtona de síl·laba inicial (veg. VENY, 1999 c); el participi *rot* 186, 189, 190, que trobem

en punts extrems meridionals, més que supervivència d'un arcaic *rot* (< llat. RŪPTU), documentat fins el s. XV, ha de ser una adaptació del cast. *roto*, car en aquests parlars alacantins abunden els castellanismes (*trompa* ‘morro’, *pavo* ‘gall dindi’, *muletetes* ‘crosses’). *Xafar*, de l'àrea tortosina, mostra un canvi semàntic de ‘trepitjar’, pel fet de ‘desfer, partir el que es calciga’, cap al de ‘trencar’ i l'alg. *tallar* 85, el de ‘dividir una cosa separant-ne les parts’ cap al de ‘trencar’.

Altres mots aproximatiu o complementaris: *esclar-se* 138, *petar-se* 39, 55, *esclafar-se* 152, 162, *estroixar-se* 94 (< cast. *estrujarse* ?), *fer-se testos* 155.

Trencar i *rompre* són els mots normatius.

